

”Vad i helvete pratar du om?”

Översättning av svordomar i tv-serien *Kaikki synnit*.

Karoliina Hiirikoski
Kandidatavhandling
Svenska språket
Humanistiska fakulteten
Uleåborgs universitet
April 2023

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1. Syfte.....	3
1.2. Material och metod.....	4
2. TEORETISK BAKGRUND	5
2.1. Definition av begreppet <i>svordom</i>	5
2.2. Svordomar i audiovisuell översättning	6
2.3. Allmänt om undertextning och audiovisuell översättning.....	7
2.4. Svensk undertextning i Finland.....	8
2.5. Karakterisering	10
3. ANALYS OCH RESULTAT.....	12
3.1. Antalet svordomar	12
3.2. Översatta svordomar	14
3.3. Lindrigare översättningar	15
3.4. Starkare eller lika starka översättningar	17
4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION.....	19
LITTEATURFÖRTECKNING.....	21
BILAGA. Alla meningar som innehåller svordomar i den första säsongen av <i>Kaikki synnit</i> och deras översättningar.....	22

1. INLEDNING

Översättning är en mångsidig helhet, och man måste tänka på många olika aspekter när man översätter, eftersom man kan översätta även den kortaste meningen på många olika sätt. Jag sökte idéer för min avhandling, och det kom fram att man inte har forskat översättning av svordomar i undertextning från finska till svenska så mycket tidigare. Jag valde kriminalserien *Kaikki synnit* (på svenska *Alla synder*) eftersom det är aktuellt för denna tv-serie kom ut 2019 och det är också geografiskt relevant för det utspelas i en fiktiv by, Varjakka, som ligger nära Uleåborg. Det är också intressant att det finns många karaktärer i tv-serien, men bara ungefär sex karaktärer använder svordomar.

Svordomar spelar en stor roll i språk, kultur och kommunikation. Tv-serien *Kaikki synnit* berättar om befolkning som består av læstadianer och andra som antingen är troende eller inte. Man ser att språket har en stor roll i serien, för ingen læstadian använder svordomar, bara andra karaktärer och det skapar även större skillnader mellan dessa två grupper. Svärandet är en del av några personers karaktär samt beteende och dessa gestalter använder mycket svordomar varje dag och i varje episod. Detta gäller även i det verkliga livet, inte bara i filmer och tv-serier.

Audiovisuell översättning är kanske den svåraste typen av översättning eftersom den styrs av många begränsningar. Man kan inte översätta alla meningar, eftersom man kan använda endast en viss mängd av bokstäver i en textrad. Till exempel om en person talar mycket och snabbt, har man inte tid och plats att översätta allt, så att tittaren har tid att läsa översättningen. Detta kräver mycket tid, kunnighet och kreativitet. Undertextning behandlas närmare i avsnitt 2.3. och 2.4.

1.1. Syfte

Syftet med den här avhandlingen är att undersöka svordomar, kraftuttryck och deras svenska översättningar i den finska tv-serien *Kaikki synnit*. Jag använder undertextningen som fanns

på Yle Areena, som är en tjänst på nätet där det finns tv-serier, filmer, nyheter och så vidare. Översättaren benämns inte i serien och det finns bara möjlighet att välja en svenskspråkig undertextning. Jag tror att det är en professionell översättare eftersom Yle Areena är en pålitlig källa och det sägs på Yles webbsidor (Yle u.å.) att de alltid använder en frilansöversättare som godkänts av Yle eller en språkbyrå som har specialiserat sig på av-översättning som godkänts av Yle. I denna avhandling studerar jag svordomar och hurdana strategier man har använt i översättning av svordomar. Jag söker svar på följande forskningsfrågor: Hur många och vilka svordomar finns det i den första säsongen av *Kaikki synnit*? Hur har svordomarna översatts i den svenska undertexten med tanke på stilnivå? Har de lämnats oöversatta, översatts med en lika stark motsvarighet eller med en lindrigare respektive starkare motsvarighet?

1.2. Material och metod

Jag använder färdigt material. Huvudmaterial i den här avhandlingen är den första säsongen av den finska tv-serien *Kaikki synnit*, som innehåller sex episoder. Varje episod är 44 minuter lång, och totalt är det 264 minuter, det vill säga fyra timmar och 24 minuter. Jag har tittat på tv-serien på den finska www.areena.yle.fi-sidan med svensk undertextning. Serien är en kriminaldramaserie och den kom ut år 2019. Den innehåller tre säsonger och den sista kom ut i december 2022. I första säsongen spelar skådespelarna Johannes Holopainen (Lauri Rähä) och Maria Sid (Sanna Tervo) huvudrollerna i serien och det handlar om två mord i den fiktiva byn Varjakka, som är placerad nära Uleåborg och två kriminalpoliserna från Helsingfors åker dit. En av poliserna är född i Varjakka, men för att han är homosexuell och utträd ur læstadianism, har han flyttat till Helsingfors.

I denna avhandling används både kvalitativ och kvantitativ metod, eftersom jag kommer att analysera svordomar och deras översättningar, men också deras kvantitativa förekomst i programmet. Jag analyserar hurdana översättningar det finns i tv-serien, om de är lindrigare eller starkare, och hurdana utelämnningar det finns. Jag transkriberade meningarna utgående vad jag hörde och samlade översättningarna och placerade dem i en tabell i den ordning som de kom upp i serien. Tabellen finns som bilaga.

2. TEORETISK BAKGRUND

I detta kapitel berättar jag mer om svordomar och hur översättaren behandlar dem. Jag redogör också för undertextning och audiovisuell översättning i allmänhet, och hurdana begränsningar det finns i Finland när det gäller svensk undertextning. I slutet av kapitlet berättar jag om karakterisering och vilka saker påverkar läsarens/tittarens bild av karaktärer.

2.1. Definition av begreppet *svordom*

Ursprunget till dagens svordomar finns i Egypten i över 3000 år gamla texter (Ljung 2006: 40). Under tiderna har svordomarna blivit vanligare i språket och svärandet kan även betyda grupptillhörighet för några personer (Kiuru & Montin 1991: 9, 17). Svordomarna kan betyda till exempel ogillande, ovänliga uppmaningar, extra betoning eller irritation. Ljung har delat svordomarna i två grupper: utrop och andra. Utropen är självständiga, till exempel när man ropar *Helvete!*. Andra måste finnas inom ett längre uttryck och de är beskrivande ord och då kan de inte stå självständigt. Ett exempel på andra svordomar är *jävla* som är ett adjektiviskt ord som i meningen *Det var en jävla bra fest.* (Ljung 2006: 40–43)

Kulturer har olikheter och de definierar vilka ord som är fula och orena. Vi blir vana vid vår egen kultur och vi vet vilka ord som är fula och inte tillåtna att använda i alla situationer. I Europa är ursprunget till många svordomar inom kyrka och religion som till exempel *helvete* och *satan*. (Andersson 2004: 15–17, 79) När en svensk svär, använder hen ofta termer för djävulen, satan och andra religiösa ord och det här är också typiskt i Finland (Ljung 2006: 43, 137). Orden *helvete* och *satan* kan också användas som beskrivande ord och då betecknar de en plats och en person och då har de ingenting att göra med svordomar. Detta händer till exempel när prästen håller en predikan i kyrkan. (Andersson 2004: 81) I tv-serien *Kaikki synnit* använde prästen några gånger ordet *helvete*, men bara när han pratade i kyrkan att någon kan komma till helvetet. Dessa förekomster har jag inte tagit med i mitt material, eftersom de inte är svordomar.

Svärandet är ett känslomässigt språk, och syftet med användningen av svordomarna är att ta upp talarens känslor och attityder (Rathje 2014: 104). Alla pratar på olika sätt i olika situationer och det beror på samtalspartner, ämne och sammanhang. När man talar med sin kompis använder man olik ton och olika ord än när man pratar till exempel med en läkare. (Andersson 2004: 70) Andersson (2004: 110) har delat motiven för svordomarna i tre huvudkategorier, som jag tycker är klara och bra motiverade:

1. Psykologiska motiv: Man ger utlopp för sina känslor (smärta, besvikelse, ilska). Man har inte planerat att använda svordomar, utan de bara kommer av misstag utan att tänka på dem. (Andersson 2004: 110–111)
2. Sociala motiv: Man vill visa sig tuff och vill bevisa att man hör till gruppen. Man kan smäda på någon eller visa vänskap. (Andersson 2004: 113)
3. Språkliga motiv: Man kan uttrycka samma sak på flera olika sätt. Svordomar väcker känslor, och i många länder betraktas vissa svordomar som vanliga ord och man reagerar inte annorlunda på dem än på andra ord. Svordomar kan också vara en naturlig del av någons tal. (Andersson 2004: 121–122)

2.2. Svordomar i audiovisuell översättning

TV presenterar ett helt spektrum av språkbruk och svordomarna i tv är en sak man debatterar. Man har diskuterat om till exempel barnen lär sig att svära genom att titta på TV där det finns svordomar. (Andersson 2004: 31–33) När man översätter texter som innehåller svärande, måste man komma ihåg att åsikter om svordomars styrka varierar inom kulturen och inte bara mellan kulturer (Rathje 2014: 100). Det är viktigt att man inte använder för mild eller för stark motsvarighet, utan man borde översätta svordomarna så att de ger en lika stark känsla som originalet. Många ordböcker innehåller inte svordomar, så det kan vara svårt att hitta hurdan svordom som borde användas och översättaren måste lita på sin språkkänsla att hen har nästan motsvarande uttryck. (Kiuru & Montin 1991: 42)

När man översätter svordomarna till undertextning, borde man komma ihåg naturligt svenskt språkbruk. Användning av svordomar och grova uttryck beror på sammanhanget och även starka svordomar kan användas om det är motiverat. Svordomarna framhävs mer i skrift än

i tal och de är olika i olika kulturer, till exempel samma ord kan vara kraftigare i en kultur än i en annan. Man behöver inte översätta alla svordomar, utan man borde skapa likadant intryck och välja ett ord som motsvarar grovhetsnivån. Om översättare vill förmildra svordomar, kan man skriva ordet annorlunda, till exempel använda h-e för helvete. (AV-käntäjät 2020: 26)

Tv-översättare anklagas ofta för att de förstör budskapet när de inte exakt översätter alla svordomar som ropas i programmet. Men i många fall är det så att översättaren får mer plats och kan uttrycka saken bättre och exaktare i textblocken när hen utelämnar onödiga kraftord och tittaren oftast hör och ser på vilken grovhetsnivå en person framför sin sak. (Vertanen 2008: 153)

2.3. Allmänt om undertextning och audiovisuell översättning

När man talar om tillgänglighet är undertextning ett av de viktigaste områdena, och då erbjuder man talet till mottagaren (nästan) samtidigt. I de flesta länderna gör man undertextningen till filmer och TV-program på främmande språk och några länder gynnar mer dubbning än undertextning. (Tiittula & Nuolijärvi 2016: 19) Den text som översätts innehåller allt oftare också bilder, ljud och rörelse, och översättaren måste därför fundera över hur dessa olika element påverkar helheten. Översättaren behöver också ta hänsyn till tolkningssituationen och målgruppen samt dess förväntningar. (Oittinen & Tuominen 2008: 44–46) Undertexterna begränsas av tid och rum och därför kan inte varje ord översättas. Tanken är att tittaren ser vad som händer, får information om talet och även om hen inte förstår språket, hör hen till exempel tonen och intensiteten i talet. (Tiittula & Nuolijärvi 2016: 19)

Undertexter är i huvudsak gjorda för dem som inte förstår eller kan originalspråket tillräckligt. När de görs tar undertextare hänsyn till målgruppen samt AV-verkets producenters ändamål. Undertextens sakinnehåll, stilmnivå och rytm måste överensstämma med verkets budskap, som består av bild, tal och ljud. (AV-käntäjät 2020: 1) I undertextning består texthelheten av korta, högst två rader långa texter, textutor, som finns på bilden en åt gången i några sekunder. Tittaren måste hinna läsa texten och följa bilden, så allt prat kan

inte textas. Samtidigt måste man se till att allt som är viktigt förmedlas genom text och bild. (Tiittula & Nuolijärvi 2016: 24, 137) Vanligtvis är originalljudet alltid tillgängligt när man använder textning. Detta leder till en mer pålitlig översättning, eftersom när tittaren förstår originalspråket, märker hen det lättare om innehållet i översättningen inte motsvarar det man hör. (Orero 2004: 12)

Man kan utelämna många saker från översättningen, och en sak är om karaktären upprepar ett ord eller mening många gånger, kan man skriva det bara en gång. Till exempel om man kallar någon många gånger med namn eller man frågar många saker, och man alltid svarar med 'ja', så man kan översätta det en gång i slutet. (AV-kääntäjät 2020: 23)

Man har forskat att undertexter kan förbättra läskunnigheten och inläringen av ett främmande språk. Det finns inte bara textning utan också dubbning och dessa kan ha helt olika översättningar. Det är viktigt att översättaren vet om det är meningen att titta på textningen med originalljudet eller med dubbad version, eftersom undertexterna i allmänhet är utformade för att titta med originalet. (Orero 2004: 13–14, 87)

2.4. Svensk undertextning i Finland

Det finns riktlinjer för svensk undertextning i Finland och de gäller tv-undertextning, strömningstjänster och audiovisuella verk som dvd. Riktlinjernas mening är att skapa fungerande undertextningar för tittarna och beställarna genom att ha gemensamma regler som garanterar kvalitet. Språket måste följa svenskans regler när det gäller språkriktighet och grammatik (ordföljd, kongruens, bestämning...), så att alla svenskspråkiga i Finland förstår. Man borde undvika ord, begrepp, uttryck och benämningar som endast används i Sverige eller i få delar av Svenskfinland om det inte är motiverat. Översättare kan inte översätta ord för ord, utan ändrar texten till naturlig svenska på så sätt att det motsvarar källtextens innehåll och stil. (AV-kääntäjät 2020: 1–3)

I av-översättning använder man *textblock* (kallas också för *undertext* och *textremsa*) och de utformas så att det är lätt att förstå innehållet. Tittaren måste hinna läsa och uppfatta innehållet utan problem. I ett textblock kan finnas repliker av två personer och i detta fall lägger man ett replikstreck framför den senare repliken. Ett bra textblock tar hänsyn till innehåll, betydelse och grammatik och bildar en helhet. Ett textblock innehåller en eller två rader och det finns olika begränsningar hur man delar texten i två rader. Om mening får plats på en rad, den inte delas, men om meningen innehåller bisats delas de huvudsakligen så att huvud- och bisatsen står på egna rader eller på egna textblock. Den övre raden borde vara kortare än den undre, för att det är fortare att flytta blicken till början av undre rad. Man måste ändå ta hänsyn till syntaktisk grund och läsbarhet, så att raderna inte blir helt olika långa. (AV-käntäjät 2020: 4–6, 12)

Det finns olika regler för placering av textblocket. I Finland finns undertextningen oftast längst ner till vänster på bilden. Det finns några undantag när man placerar texten i mitten av den nedre kanten, och på detta sätt kan man skilja skyltar, rubriker och andra texter som översätts från repliker. Dessa skyltar, tidningsrubriker och så vidare översätts bara om de är nödvändiga för tittaren, och då skriver man med versala bokstäver. Om det finns för- eller sluttexter eller texten skulle täcka viktiga saker i bilden, så kan man placera undertextningen längst upp eller åt (höger)sidan. Detta gäller också grafikerna som berättar tid, plats och annat. Texten bör inte heller täcka karaktärers munnar i närbild. Översättarens namn kommer oftast fram i slutet av hens översättning och vanligtvis är det också centrerat. (AV-käntäjät 2020: 13–14, 30)

Texten är kursiverad om talaren inte finns i samma rum eller om hen ligger väldigt långt borta eller det är berättarrösten som hörs. Talet kursiveras också om det kommer från radio och tv eller när man har ett telefonsamtal och man inte ser den som talar i andra änden. När det gäller användningen av skiljetecken, följer man huvudsakligen svenska skrivregler. Man avslutar alltid textblocket med skiljetecken (utropstecken, (semi)kolon, punkt, komma, frågetecken) eller fortsättningsstreck. Tre punkter kan användas när någon avbryter tanken eller man markerar en halvfärdig tanke och det finns några regler när man fortsätter med tre punkterna eller inte. Till exempel när samma talare fortsätter i nästa textblock, börjar repliken med tre punkterna, men man kan också använda kommatecken/punkt i det första textblocket och börja ny meningen i det andra textblocket. Andra skiljetecken är tankstreck

och parentes. Man undviker användningen av tankstreck och försöker skriva det, men ibland är det inte möjligt, och då använder man mellanrum efter och före tecknet, så att det skiljer sig från bindestreck. Parentes används för att förklara kulturspecifika element, eller om man ser att karaktär rör på munnen och säger någonting, men det hörs inte. (AV-kääntäjät 2020: 15–19)

När man översätter från finska till svenska borde man använda naturliga svenska ord och uttryck och undvika finska ord. Man kan domesticera saker beroende på skillnader mellan käll- och målkulturen och hur stor roll kulturella saker spelar. (AV-kääntäjät 2020: 24) Domesticering är en översättningsstrategi som menar att översättaren ersätter de främmande elementen i källtexten med motsvarande element i målkulturen som är bekanta för tittaren eller läsaren (Oittinen & Tuominen 2008: 206). Översättaren måste vara försiktig att hen använder korrekta termer och företeelser, så att det inte finns skillnader i budskapet och att hen inte ändrar berättelsens perspektiv. Om begreppet är obekant för målgruppen kan det vara bättre att välja en generellare motsvarighet. Slang och lokala uttryck behöver mer tanke eftersom alla inte förstår dem och dessa ord och uttryck kan växla mycket och de ändrar sig snabbt. (AV-kääntäjät 2020: 24–25)

Andra viktiga saker är tidskodningen av undertextningen så att den är följsam med ljud. Undertextaren måste tänka på hur mycket tittaren hinner läsa och iaktta vad man ser på bilden. Det finns också regler för undertextningen av sånger, dikter, brev och meddelanden samt användningen av förkortningar, avstavning och om man borde använda siffror eller skriva dem ut. (AV-kääntäjät 2020: 9–11, 27–29)

2.5. Karakterisering

Det finns skillnader i hur konkret och hur mycket karaktärerna i skönlitteratur beskrivs samt vilka saker tas upp. De vanligaste sakerna är ålder, kön, civilstånd, samhällsställning, förmögenhet, natur och beteende. Förutom dessa finns det också yttre saker till exempel

utseende som har betydelse när andra människor bedömer och värderar en person. Gestalter kan beskrivas på många olika sätt. (Mäkikalli & Steinby 2013: 72, 75f.)

Det finns *direkt* och *indirekt* karakterisering. Tidigare var det vanligare att använda direkt karakterisering, men nuförtiden används indirekt oftare. Skillnaden mellan dem två är hur karaktärens egenskaper beskrivs. Direkt karakterisering betyder att berättaren eller någon annan karaktär beskriver karaktärens natur och egenskaper direkt i berättelsen och på detta sätt måste läsaren/tittaren bedöma trovärdigheten, för vad den ena säger om den andra kan berätta mer om honom själv än om den han talar om. I indirekt karakterisering har läsaren/tittaren ett större ansvar för hurdan föreställning hen får av gestalten. Många saker kan påverka det, till exempel tal, gärningar, tankar och gester. (Holmberg & Ohlsson 1999: 62; Mäkikalli & Steinby 2013: 76) På grundval av mina egna iakttagelser kan jag säga att man sällan ser program där man berättar direkt om karaktärerna, utan tittaren skapar en egen bild utifrån händelserna så man ser mer indirekt karakterisering än direkt. Men böcker och barnprogram innehåller fortfarande direkt karakterisering.

I programmet *Kaikki synnit* kom personernas karakterisering till uttryck i deras vanor, tal, utseende och vad andra karaktärer talade om varandra. Jag tycker att det var tydligt att starka karaktärer svor mer, och de var till största delen män. De tystare karaktärerna och læstadianer svor inte alls. Jag anser att alla karaktärer var väl skapade och att man verkligen snabbt kunde skapa sig en bild av hurdana personer alla karaktärer är.

3. ANALYS OCH RESULTAT

I detta kapitel presenteras och analyseras undersökningsresultaten. I avsnitt 3.1. presenterar jag hur många gånger varje svordom förekom i tv-serien. I andra avsnitt analyserar jag översättningsstrategier och presenterar resultaten.

3.1. Antalet svordomar

Antalet förekomster av svordomar i den första säsongen av *Kaikki synnit* är 65 i 60 meningar. Dessa representerar sammanlagt åtta olika typer av svordomar. En översikt över svordomarna, deras typer och förekomster samt översättningar finns i bilaga 1. I tabell 1 presenterar jag svordomarnas förekomst i tv-serien.

Tabell 1. Svordomarnas förekomst i *Kaikki synnit*

Svordom	Antal	Procentuell andel
<i>vittu</i>	20	30,8
<i>paska</i>	13	20
<i>saatana</i>	9	13,8
<i>perkele</i>	7	10,8
<i>helvetti</i>	7	10,8
<i>mulkku</i>	3	4,6
övriga	6	9,2
Sammanlagt	65	100

Tabellen visar att *vittu* ('fitta' på svenska) är den mest använda svordomen i tv-serien. Detta ord förekommer 20 gånger, vilket är 30,8 % av alla svordomar. Näst kommer *paska* ('skit') med 13 belägg (20 %). *Saatana* ('satan'), *perkele* ('jävel') och *helvetti* ('helvete') förekommer nästan lika många gånger med 9 (13,8 %), 7 (10,8 %) och 7 (10,8 %) belägg. Övriga innehåller orden *jumaliste* (Enligt *Suomen etymologian sanakirja* (s.v. *jumaliste*) är

ordet en variant av ordet *jumalauta*, som betyder 'hjälp gud'), *perse* ('röv', 'arsel'), *homo* ('bögg') och uttrycket *turpa kiinni* ('håll käften'), och dessa förekommer 6 gånger tillsammans (9,2 %). I följande avsnitt analyserar jag resultaten ur översättningsstrategiers perspektiv. Tabell 2 nedan visar hur ofta de olika strategierna (utelämning, översättning med lindrigare motsvarighet, med lika kraftig motsvarighet och med starkare motsvarighet) används.

Jag har delat upp olika översättningsstrategier på följande sätt: Lika kraftiga översättningar innehåller svordomar som har översatts med motsvarande ord och de som enligt min mening är lika starka, oavsett om exakt samma svordom har använts. Utelämningar innehåller ord som har helt utelämnats och har ingen större betydelse i meningen, det vill säga att sakinnehållet inte förändras även om svordom saknas. I de lindrigare översättningar tog jag med svordomar som har ett syfte/betydelse i meningen, det vill säga att meningen behöver ordet i någon form för att meningen är hel. Dessa har antingen översatts med en lindrigare svordom eller ersatts med ett neutralt ord. De starkare översättningarna innehåller ord som har använts en starkare svordom. Tabell 2 visar förekomst av dessa översättningsstrategier.

Tabell 2. Förekomst av översättningsstrategier

Strategi	Antal	Procentuell andel
Lika kraftig motsvarighet	34	52,3
Utelämning	19	29,3
Lindrigare motsvarighet	9	13,8
Starkare motsvarighet	3	4,6
Sammanlagt	65	100

Som tabell 2 visar har mer än hälften av svordomarna och kraftuttrycken översatts antingen med ett motsvarande ord eller med ett lika kraftigt ord. Omkring en tredjedel har lämnats översatta och minst är fallen då lindrigare eller starkare motsvarighet har använts.

3.2. Ööversatta svordomar

Det förekommer 65 svordomar i den första säsongen och 19 av dem har man inte översatt. De utelämnade svordomarna är då 29,3 % det vill säga nästan en tredjedel av alla svordomar. Man ser att utelämning är vanligt i långa meningar, vilket beror på att det inte finns plats för att översätta allt. Då är det lätt att inte översätta en svordom som inte i sig ger innehåll till meningen. I dessa fall kommer också tittaren själv att märka att den karaktär som talar är arg. Här är några exempel på dessa långa meningar som innehåller en svordom som inte har översatts.

Exempel 1

finska: *Siinä on **saatana** 40 tonnia betonia.*

svenska: *Det är fyrtio ton betong i den.*

Exempel 2

finska: *Ja nyt te **perkeleet** olette keskeyttäneet minun bisnekset.*

svenska: *Och nu har ni satt stopp för det!*

Exempel 3

finska: *Ja nyt te **saatanan** ketkut haittaatte meidän bisnestä.*

svenska: *Nu slutar ni störa våra affärer!*

Det finns också ett exempel på en mening som är längre i översättningen men ger samma betydelse som originalet men lite lindrigare för att det innehåller ingen svordom.

Exempel 4

finska: ***Vitut** oon.*

svenska: *Det är jag inte alls.*

Några meningar som innehåller bara svordomarna har inte översatts (Exempel 5). Dessa är mer sådana som har sagts tyst och såsom sin egen tanke.

Exempel 5

finska: *Vitun mulkut.*

svenska: -

Resten av utelämningarna är sådana att dem inte har översatts, av en eller annan orsak, med en svordom. I exempel 6 har man använt ett idiom i översättningen.

Exempel 6

finska: *On se **saatanan** luihu.*

svenska: *Hal som en ål.*

Det finns också ett exempel av en sarkastisk översättning. Här i exempel 7 ser man att översättningen ger samma betydelse som originalet även om det används helt olika ord och annan strategi att framställa samma mening. I det här läget säger den ena gestalten någonting fyndig, som borde vara rolig, men inte är och den andra svarar på ett sarkastiskt sätt att det var roligt, även om det inte nödvändigtvis var det.

Exempel 7

finska: *No **vittu** hehheh.*

svenska: *Väldigt roligt.*

3.3. Lindrigare översättningar

I den första säsongen av tv-serien *Kaikki synnit* fanns nio belägg av en lindrigare översättning. Det kan vara svårt att berätta vilka svordomar är lindrigare än andra eller om någon är starkare eller lika stark översättning. Jag har exempel som kunde vara i förra avsnitt eftersom deras översättningar är så lindriga att de inte är svordomarna, men i min gruppering är det en av lindrigare översättningar. Översättaren har till exempel ersatt ordet *paska*, som menar skit, med adjektivet *dålig* (Exempel 8). Exempel 9 är en mening som innehåller substantivet *paska*, som är böjd efter finskans essiv *paskana*, och har översatts med ett lindrigare adjektiv *förkrossad* som inte är en svordom.

Exempel 8

finska: *Mut mulle se oli **paska** aviomies.*

svenska: *Men för mig var han en **dålig** make.*

Exempel 9

finska: *No sä olit ihan **paskana**, kun sä kuulit Marjan kuolemasta.*

svenska: *Du var **förkrossad** när du hörde om Marjas död.*

I exempel 10 har man utelämnat ordet *vittu* och använt samma satsstruktur som man har i uttrycket *sjutton också* som är ett vanligt kraftuttryck i svenska språket. Samma struktur kommer fram i exempel 20. *Vittu/Fittan* är en starkare svordom som ordet *paska/skit* och det framhävs i originalrepliken. I översättningen har man utelämnat svordomen *vittu*, men det ändå innehåller en svordom *skit* och det här kraftuttrycket *skit också* är ganska stark.

Exempel 10

finska: *Vitun paska.*

svenska: *Skit också.*

Här har översättaren ersatt ordet *paska* med *dåligt* som i exempel 8. I detta exempel 11 har man också använt olikt verb *behandla* som låter starkare än finskt verb *olla/vara* i originalrepliken. Man har betonat verbet i översättningen och adjektiv i originalet det vill säga att verbet spelar större roll i översättningen än i originalet och däremot spelar adjektiv större roll i originalet än i översättningen.

Exempel 11

finska: *Mä oon ollu ihan hirveän paska sulle.*

svenska: *Jag har behandlat dig så dåligt.*

Det kan vara lättare att använda lindrigare ordval när man översätter. I Finland använder vi ordet *paska* i många uttryck, som *olla paskana* och *jokin meni paskaksi*. Det kan vara svårt att översätta de här uttrycken från ord till ord. Här är ett exempel där originalet är *ampua paskaksi* och det har översatts med *skjuta sönder* som är lindrigare men menar samma sak.

Exempel 12

finska: *Mä ammun sun polvilumpiot paskaksi.*

svenska: *Jag skulle skjuta sönder dina knäskålar.*

Man kan lägga märke till att de lindrigare översättningarna har använts bara nio gånger, och i dessa fall har svordomarna ofta ersatts med något neutralt, vanligt ord på så sätt att textens budskap förblir detsamma.

3.4. Starkare eller lika starka översättningar

Det fanns bara 3 belägg av starkare översättningar i tv-serien. Olika svordomar kan ha olika betydelser i olika kulturer och någon som är en vanlig svordom i finska språket kan vara mycket starkare i en annan kultur och då borde man undvika att använda den svordomen. Detta menar att det kan vara svårt att veta vilka svordomar är starkare i översättning än i originalet. I exempel 13 har man använt ett substantiv som berättar hurdan människa man talar om och det är starkare än i originalet. Ordet *skitstövel* verkade ha många betydelser när jag jämförde olika ordböcker och mest av dem använde översättningar som *paskiainen*, *kusipää* och *mulkerö*.

Exempel 13

finska: *Jos ne on perseestä, niin ne on perseestä.*

svenska: *Om de är **skitstövlar** så är de.*

Det kan vara svårt att översätta fasta uttryck och ibland kan översättningen låta starkare även om det är en bäst motsvarighet, och detta händer i exempel 14. När man slår upp uttrycket *haista paska* i olika ordböcker och webbsidor (sanakirja.fi, glosbe.com), kommer uttrycket *dra åt helvete* fram. Svordomen *helvete* låter starkare än ordet *paska/skit* och detta uttryck *dra åt helvete* kan också vara motsvarighet till finskas *painu helvettiin* och då skulle det vara lika starka översättning (Exempel 15). Men när man jämför det med *haista paska*, är översättningen starkare än i originalet.

Exempel 14

finska: *Haista **paska**.*

svenska: *Dra åt **helvete**.*

Exempel 15

finska: *Painu **helvettiin** täältä.*

svenska: *Dra åt **helvete**.*

Tv-serien *Kaikki synnit* innehöll 34 lika starka översättningar som är över 50 % av alla svordomar och kraftuttryck. *Perkele* är en stark svordom i Finland och det mest motsvarande ordet i svenska språket är *jävel*. Det låter inte så starkt som *helvete* och i exempel 16 har man

använt svordomen *helvete* som låter nästan lika starkt för mig som *perkele*. Här ser man också att svordomar som har sitt ursprung i religion (*jävel, satan, helvete, perkele, jumalauta*), kan ersätta varandra och de har lika starka betydelser. Båda exempel 16 och 17 har samma översättning.

Exempel 16

finska: *Jo se on perkele.*

svenska: *För helvete.*

Exempel 17

finska: *Voi jumaliste.*

svenska: *För helvete.*

Det fanns 26 exempel av svordomar och kraftuttryck som hade direkt översättning, men det inte fanns många meningar som hade översatts från ord till ord. Exemplet 18 och 19 innehåller samma mening från ord till ord både i originalet och i översättningen.

Exempel 18

finska: *Mitä helvettiä?*

svenska: *Vad i helvete?*

Exempel 19

finska: *Samaa paskaa kaikki.*

svenska: *Samma skit alltihop.*

I exempel 20 har man använt samma struktur som i exempel 10 det vill säga *X också*. I översättningen har man ersatt ordet *saatana* med ordet *fan*, som är mycket vanligt både i Finland och i Sverige. *Saatana* är också en av de vanligaste svordomarna i Finland så det ger samma grovhetnivå som svenskan svordom *fan*.

Exempel 20

finska: *Voi saatana.*

svenska: *Fan också.*

4. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Syftet med min avhandling var att undersöka svordomar, kraftuttryck och deras svenska översättningar i den finska tv-serien *Kaikki synnit*. Jag analyserade svordomar och hurdana strategier man hade använt i översättning av dem. Jag sökte svar på följande forskningsfrågor: Hur många och vilka svordomar finns det i den första säsongen av *Kaikki synnit*? Hur har svordomarna översatts i den svenska undertexten med tanke på stilnivå? Har de lämnats översatta, översatts med en lika stark motsvarighet eller med en lindrigare respektive starkare motsvarighet?

Det förekom 65 svordomar och kraftuttryck i den första säsongen av *Kaikki synnit*. De vanligaste orden var *vittu* med 20 belägg och *paska* med 13 belägg och de här var över 50 % av alla svordomar. Största delen av svordomarna hade antingen lämnats översatta (29,3 %) eller hade översatts med likadan motsvarighet (52,3 %) så det fanns inte så många översättningar där man hade använt olika svordomar än i originalet. Med tanke på dessa resultat ur teoretisk synvinkel, är dessa resultat förväntade. Enligt Kiuru & Montin (1991:42) är det viktigt att man inte använder för lindrig eller för stark motsvarighet, utan man måste ge en lika stark känsla som originalet. I samma avsnitt sägs också att inte alla svordomar behöver översättas när betydelse och intryck förmedlas. Dessa stöder resultaten, eftersom de flesta hade översatts med en likadan svordom eller ersatts med ett neutralt ord.

Det var svårt att fundera på vad är starkare eller lindrigare svordom. Även om kulturerna i Finland och Sverige inte är så olika, använder vi olika svordomar på olika sätt och det finns alltid ingen direkt motsvarighet. Materialet var också begränsat och det skulle ha varit bättre att ha ett större antal av förekomster för en djupare och bättre analys. Man kunde också ha använt andra säsongen av programmet eller jämfört översättningar av olika streamingtjänster. En av svårigheterna var också att tv-programmet *Kaikki synnit* lämnade Yle Arena under min avhandling. Lyckligtvis hade jag dock hunnit ta mig allt som var väsentlig.

Det var intressant att jämföra översättningar av svordomar, och resultaten var inte överraskande. I framtiden skulle det vara intressant att undersöka mer översättning och hur den utvecklas på olika områden. Översättningen är verkligen en omfattande helhet, så det finns många olika perspektiv som man kan undersöka och analysera.

LITTREATURFÖRTECKNING

- Andersson, Lars-Gunnar, 2004. Fult Språk – Svordomar, dialekter och annat ont. Stockholm: Carlsson.
- AV-kääntäjät, 2020. Riktlinjer för svensk undertextning i Finland. [Citerat 26.1.2023]. Tillgänglig: <<https://www.av-kaantajat.fi/gallery/riktlinjer%20f%C3%B6r%20svensk%20undertextning%20i%20finland%202.pdf>>.
- Holmberg, Claes-Göran & Ohlsson, Anders, 1999. Epikanalys: en introduktion. Lund: Studentlitteratur.
- Kiuru, Leena & Montin, Riitta, 1991. Om svordomar och deras översättning. Meddelanden från Institutionen för nordiska språk vid Uleåborgs universitet, Serie C. Uleåborg: Uleåborgs Universitet.
- Ljung, Magnus, 2006. Svordomsboken – Om svärande och svordomar på svenska, engelska och 23 andra språk. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Mäkikalli, Aino & Steinby, Lisa, 2013. Johdatus kirjallisuusanalyysiin. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Orero, Pilar, 2004. Topics in Audiovisual Translation. Universitat Autònoma de Barcelona. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Rathje, Marianne, 2014. Swearing in the Nordic Countries. København: Dansk Sprognævn.
- Rosengren, Richard, 2011. Karaktärer, repliker och dialog. Lund: Studentlitteratur.
- Suomen etymologian sanakirja, 2022. Helsinki: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 72. [Citerat 20.3.2023]. Tillgänglig: <<https://kaino.kotus.fi/suomen-etymologiansanakirja/>>.
- Tiittula, Liisa & Nuolijärvi, Pirkko, 2016. Puheesta tekstiksi – Puheen kirjallisen esittämisen alueita, keinoja ja rajoja. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Vertanen, Esko, 2008. Ruututeksti tiedon ja tunteiden tulkkina. I: Olennaisen äärellä. Johdatus audiovisuaaliseen kääntämiseen, red av Riitta Oittinen & Tiina Tuominen. Tampereen yliopisto, Tampere. 149-170.
- Yle, u.å.: Käännökset ja tekstitys. I: Yle.fi. [Citerat 2.3.2023] Tillgänglig: <<https://yle.fi/aihe/s/10000958>>.

BILAGA. Alla meningar som innehåller svordomar i den första säsongen av *Kaikki synnit* och deras översättningar.

	Originallet	Översättningen
3:07 (1.)	No en vittu tiedä.	Inte fan vet jag.
3:26 (1.)	Vittu mä en jaksa tällästä ihmishuhde paskaa .	Jag orkar inte med den här relationss kiten .
5:06 (1.)	Mä ammun sun polvilumpiot paskaksi .	Jag skulle skjuta sönder dina knäskålar.
6:03 (1.)	Vitut puhu.	Så fan heller.
11:12 (1.)	Jo se nyt on perkele .	Det var det värsta.
21:18 (1.)	Voi jumaliste .	För helvete .
23:56 (1.)	Saatana .	--
27:03 (1.)	Samaa paskaa kaikki.	Samma skit alltihop.
35:33 (1.)	Samaa paskaa mitä ennenkin.	Det var samma skit prat som förr.
1:23 (2.)	Paskoohan ne joka paikkaan.	De skiter ändå överallt.
6:09 (2.)	No vittu hehheh.	Väldigt roligt.
8:12 (2.)	Homo	Bög
9:20 (2.)	Voi vittu .	Fan också.
11:27 (2.)	Sinä on saatana 40 tonnia betonia.	Det är fyrtio ton betong i den.
21:21 (2.)	Painu helvettiin täältä.	Dra åt helvete .
21:29 (2.)	Saatanan turkkilainen.	Jävla turk.
24:51 (2.)	Saatana .	--
25:11 (2.)	Saatana , nyt loppu tuo paskan jauhaminen.	Nu slutar du prata skit .
26:05 (2.)	Mitä helvettiä ?	Vad i helvete ?
26:26 (2.)	Perkele näitä osuuspankkeja.	Jävla andelsbanker.
40:51 (2.)	Perkele!	Helvete!
8:01 (3.)	Ja nyt te perkeleet olette keskeyttäneet minun bisnekset.	Och nu har ni satt stopp för det!
8:37 (3.)	Kiiln vitut .	Så fan heller.
8:41 (3.)	Onhan tämä ihan käsittämätöntä, että nostetaan 66 000 eurosta ihan helevetinmoinen häly ja meteli.	Det var då ett fasligt liv för 66 000 euro!
8:50 (3.)	Ja nyt te saatanan ketkut haittaatte meidän bisnestä.	Nu slutar ni störa våra affärer!
15:54 (3.)	Vitun mulkku.	Jävla skitstövel.
19:05 (3.)	Mitä helvettiä .	Vad i helvete .
21:29 (3.)	On se saatanan luhu.	Hal som en ål.
36:04 (3.)	Pelkkää paskaa kaikki.	Det är bara skit alltihop.
41:52 (3.)	Voi saatana .	Fan också.
3:00 (4.)	Missä helvetissä nää oot ollu?	Vad i helvete har du varit?
8:01 (4.)	Nyt pidät turpas kiinni.	Håll käften stängd.
8:24 (4.)	Turpa kiinni.	Håll käft.
9:34 (4.)	Perkele!	Helvete!
10:53 (4.)	Mitä helvettiä ?	Vad i helvete ?

26:12 (4.)	Mä oon ollu ihan hirveän paska sulle.	Jag har behandlat dig så dåligt.
39:34 (4.)	Mitä vittua ?	Vad i helvete ?
39:39 (4.)	Ne on ne saatanan turkkilaiset.	Det är de där jävla turkarna.
39:43 (4.)	Ne paskiaiset on uhkailleet meitä pitkän aikaa.	De jävlar na har hotat oss länge.
39:49 (4.)	Vitun mulkut.	--
40:01 (4.)	Vitun paska.	Skit också.
40:06 (4.)	Lindman on yks vitun valehtelija.	Lindman är en lögnare.
40:22 (4.)	Vittu ku siistiä!	Det här är så coolt!
40:37 (4.)	Vittu!	Fan!
41:10 (4.)	Voi vittu , kytät!	Snuten kommer!
0:24 (5.)	Vittu mä en pysty!	Jag klarar inte det här!
1:01 (5.)	Mitä vittua sä oot menny tekemään?	Vad har du gjort?
8:53 (5.)	Voi vittu Lauri.	För helvete , Lauri.
11:53 (5.)	Vittuilekko nää?	Jävlas du?
15:35 (5.)	Jo se on perkele .	För helvete .
15:52 (5.)	No ei ny tommosille puhe auta, perkele .	Det hjälper inte att prata med såna där.
16:02 (5.)	Haista paska .	Dra åt helvete .
19:19 (5.)	Vitut oon.	Det är jag inte alls.
19:21 (5.)	No sä olit ihan paskana , kun sä kuulit Marjan kuolemasta.	Du var förkrossad när du hörde om Marjas död.
24:25 (5.)	Mitä vittua sä oot menny tekemään?	Vad har du gjort?
25:14 (5.)	Miehet on ihan perseestä.	Män är riktiga skitstövlar .
35:37 (5.)	Mistä helvetistä nää puhut?	Vad i helvete pratar du om?
11:24 (6.)	Mulkku .	Skitstövel .
31:41 (6.)	Jos ne on perseestä, niin ne on perseestä.	Om de är skitstövlar så är de.
33:28 (6.)	Mut mulle se oli paska aviomies.	Men för mig var han en dålig make.